

ВІРТУАЛЬНИЙ ХОР: СУТНІСТЬ ЯВИЩА ТА ПОНЯТТЯ

Оксана Сухецька

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація

Мета дослідження — експлікувати концепт «віртуальний хор» через аналіз його складових у межах єдиного цілого. *Методи*: емпіричний, аналітичний, музикознавчий комплексний. Це дослідження здійснювалося в процесі спостереження та аналізу всіх етапів створення віртуальних проєктів із позиції керівника, а також — з точки зору артиста віртуальних хорів під керівництвом різних диригентів (міжнародний досвід). Головні *результати і висновки* дослідження визначають сутність явища віртуального музикування як новітнього жанру в галузі хорової творчості синтез-формату; спонукають до подальших наукових розвідок у вказаному напрямі, зокрема вивчення понять «диригент віртуального хору» й «артист віртуального хору/віртуальний хорист». Виявлено новітні підходи до створення хорового ансамблю та хорового строю, що вимагають від хормейстера нових компетентностей, серед яких навички аудіоредагування та багатоканального зведення. Також у контексті першого виду віртуальної реальності розглянуто хоровий ансамбль та хоровий стрій як елементи хорового звучання, які штучно створюються сучасними інформаційними технологіями, зокрема комп'ютерною технікою. *Наукова новизна* полягає в розкритті поняття «віртуальний хор» та виявленні змінного й незмінного в діяльності реального та віртуального хорового колективу: від репетицій до концертного виконання. Висвітлення трансформацій, яких зазнає процес утворення важливих елементів хорового звучання, зокрема хоровий ансамбль та хоровий стрій в умовах віртуальної реальності, та аналіз ідентифікованих змінних категорій визначають новітні підходи до підготовки хормейстера, до його майбутньої професійної діяльності. Результати проведених наукових розвідок можуть відобразитися в оновлених освітніх програмах підготовки хорових диригентів у закладах вищої освіти.

Ключові слова: віртуальний хор; диригент віртуального хору; артист віртуального хору; віртуальність; хор; мультитрекове аудіоредагування; багатоканальне зведення

Для цитування

Сухецька, О. (2022). Віртуальний хор: сутність явища та поняття. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 46, 138-144. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.46.2022.258627>

ВСТУП

У сучасному світі продовжують створюватися численні віртуальні хорові колективи, які об'єднують знайомих і незнайомих, близьких і далеких, професіоналів і аматорів у єдиному хоровому звучанні. Про те, що це явище — віртуальний хор — не є «випадковим» в історії хорового виконавства, свідчить активний інтерес до цього жанру, а також той факт, що все більша кількість хорових конкурсів створюють окремі номінації для віртуальних хорів. Очолив цей рух світовий лідер міжнародних хорових конкурсів і фестивалів з 1988 року — Interkultur, який у період пандемії започаткував окремий кон-

курс віртуальних хорів, а саме: Перший хоровий онлайн конкурс, який відбувся 14 травня 2020 року (Interkultur, 2020). Такий інтерес до явища віртуального хору й потреба сучасного суспільства у віртуальному музикуванні визначають необхідність його осмислення в науковому контексті, насамперед як новітню категорію сучасного хорознавства. Власне, цим і аргументуємо актуальність поданої статті.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

До питань віртуального хору, специфіки його існування та дослідження віртуальної реальності

у мистецькому контексті зверталась невелика кількість дослідників. Зокрема, це автори наукових розділків: Ю. Трач (2014), О. Оленіна (2016), О. Федченко (2018), Л. Тарапата-Більченко (2019) та ін. Привертають увагу окремі розділи робіт Ю. Мос- тової (2003), Н. Михайлової (2012), О. Батовської (2019), Є. Бондар (2019) та ін.

З огляду на стрімкий розвиток віртуального хорового виконавського мистецтва вважаємо раціональним дослідження проблеми визначення концепту «віртуальний хор», апелюючи до відомих понять «віртуальність» та «віртуальна реальність» (філософський аспект). Також візьмемо до уваги дослідження значення віртуального музикування для сучасного індивіда та суспільства в цілому (психологічний аспект), зокрема дослідження Лондонського університетського коледжу (ориг. University College London) спільно з композитором Е. Вітакером та Music Productions, яким керував доктор Д. Фенкурт. Окремим ракурсом дослідження стане жанрова спрямованість цього виду творчої діяльності — хорове музикування (хорознавчий аспект).

Мета статті: експлікувати концепт «віртуальний хор». Визначити змінне й незмінне в діяльності хорового колективу: від репетицій до концертного виконання в умовах емпіричної та віртуальної реальності.

Завдання роботи: визначити змінне і незмінне у діяльності хорового колективу (реального і віртуального); дослідити шлях від репетицій до концертного виконання в умовах емпіричної та віртуальної реальності; проаналізувати ідентифіковані змінні категорії і створити передумови подальших досліджень у даному напрямку; охарактеризувати трансформації, яких зазнає процес утворення таких важливих елементів хорового звучання, як: хоровий ансамбль та хоровий стрій; окреслити фактори впливу співу у віртуальному хоровому колективі на людину (спираючись на дослідження під керівництвом доктора Дейзі Фенкурта).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Експлікація концепту «віртуальний хор» потребує апеляції до відомих визначень понять «віртуальність» і «хор». Звернемося до етимології.

У Філософському енциклопедичному словнику термін «віртуальність» (від лат. *virtualis* — можливий, спроможний, здатний) — характеристика квазіреальності деяких об'єктів та їх властивостей, що використовується для пояснення, опису й аналізу як об'єктивно існуючих предметів, так і штучно створених сучасними інформаційними технологіями, зокрема комп'ютерною технікою (Шинкарук, 2002, с. 92-93).

До першого виду віртуальної реальності належать: абсолютно тверде тіло, абсолютно сухе повітря, абсолютно рівна поверхня, ідеальний газ, точка, віртуальні мікрочастинки і т. ін. До другого — тривимірні об'ємні тіла й різні трансформації їх форм, що здійснюються на двовимірному (пласкому) екрані дисплея; а також комп'ютерні програми та ігри.

До першого виду віртуальної реальності слід віднести й абсолютний ансамбль та абсолютний хоровий стрій, які штучно створюються сучасними інформаційними технологіями, зокрема комп'ютерною технікою із застосуванням програм багатоканального зведення, включно з MIDI-секвенсером і аудіоредактором для обробки звуку, підтримують мультитрекове, неструктивне та деструктивне редагування й корекцію неправильної інтонації на вокальних доріжках (Celemony Melodyne, Steinberg Cubase, Adobe Audition).

В Енциклопедії сучасної України термін «віртуальність» розглядається дещо під іншим кутом (від англ. *virtuale* — актуальність) — будь-яка інтерсуб'єктивна реальність, присутність якої опосередковано універсумом знаків (Лук'янець, 2005). Віртуальність наділена майже всіма характеристиками емпіричної реальності, крім безпосередньої присутності. «Присутність» віртуальності семіотично опосередкована; вона завжди презентована у знаках (комп'ютерних, електронних, фото-механічних, звукових та інших). Поза семіотичним опосередкуванням віртуальність неможлива. Саме тому віртуальність сприймається не як справжня, а як штучна, синтетична реальність. Проте людина, занурена у подібну квазіреальність, сприймає себе такою, що перебуває у цій реальності. Діючи на людину, віртуальність змінює її почуття, переживання, мислення, дії майже так само, як і звичайна емпірична реальність.

Онтологічний статус віртуальності такий самий, як і в Діснейленда, тобто як у «реальності, котрої немає», або ж як у «присутньої відсутності». Ця фантомна «нібито реальність» не дарована людям Богом, Природою або ще яким-небудь Абсолютом. Людина створює цю «синтетичну реальність» у процесі інструментально-технологічного перетворення природи чи в контексті психічної, репрезентаційної, когнітивної, імітаційної діяльності.

Уявлення про віртуальність (віртуальні події, особистості, співтовариства, конфігурації, частинки, траєкторії, стани психіки) знайшли застосування в різних сферах людської життєдіяльності, були впроваджені у сфери новітніх технологій. Частина з них довела свою ефективність, зокрема

інтерактивні мультимедіа, що розробляються для потреб виробничого навчання та ігрової сфери.

За ступенем впливу на індивідуальну й колективну психіку віртуальність порівняна з матеріальною дійсністю: вона нерідко співіснує з нею в тому ж самому просторі. Віртуальність є не тільки когнітивним засобом репрезентації світу, але й технологічним знаряддям зміни світосприйняття, уяви, мислення, поведінки людини.

Лондонський університетський коледж (ориг. University College London) спільно з композитором Еріком Вітакером та Music Productions дослідили вплив співу у віртуальному хорі на психологічний стан виконавців. Керував дослідженням доктор Дейзі Фенкурт, який розробив онлайн-опитувальник для учасників віртуального хору Еріка Вітакера «5.0». Відповіді учасників віртуального хору порівнювали із відповідями учасників реальних хорів. Виконавців запитували про соціальну присутність, встановлення зв'язків за допомогою особистого спілкування чи спілкування онлайн та про те, яким чином вони використовували спів для регулювання власного емоційного стану.

Було сформовано базу даних із відповідей 2316 респондентів. Результати дослідження показали, що обидві групи повідомили про покращення самооцінки, більшу впевненість у собі та сильне почуття особистої свободи. Також результати опитування свідчать про те, що участь у віртуальному хорі може допомогти боротися з почуттям соціальної ізоляції та зміцнити відчуття зв'язку з іншими. До того ж учасники віртуального хору повідомляли, що спів допомагав їм відвертати вагу від стресів, давав їм можливість переоцінити проблеми у власному житті, хоча цей результат був більшим у співаків реального хору (Fancourt & Steptoe, 2019).

Існує багато досліджень, які показують, що спів у реальних хорах, як правило, корисний для нашого здоров'я, наприклад, з точки зору підтримки нашого психічного стану. Однак спів у віртуальних хорах також приносить користь здоров'ю. Це нове дослідження захоплює, оскільки припускає, що для людей, які не можуть співати в реальних хорах через проживання у сільській місцевості, в громаді без хору або через хворобу, спів у віртуальних хорах може забезпечити подібні емоційні та соціальні переваги.

Нижче наведемо приклади визначень поняття «хор», які сформульовані велетнями українського хорового виконавського мистецтва, а саме: К. Пігровим, П. Чесноковим, В. Краснощоким і В. Соколовим; та прослідкуємо за кореляцією цих усталених академічних визначень із практичною стороною віртуальної творчості.

Хор — це організований творчий колектив співаків, основною метою виконавської діяльності якого є — ідейно-художнє і естетичне виховання народу (Пігров, 1964, с. 21). Це тлумачення поняття про хор, на нашу думку, цілком характеризує і хор віртуальний — це організований єдиним керівником колектив виконавців, які, можливо, не зустрічалися наживо, але вони є колективом у хмарному середовищі. Диригент застосовує певні засоби комунікації та організації групи зацікавлених людей, об'єднує їх спільною метою і діяльністю, яка ґрунтується на спільних інтересах, нормах, соціально значимих цілях, що й характеризує таке зібрання як колектив (Головаха, 2014).

Хор — це таке зібрання співаків, у звучанні якого є суворо врівноважений ансамбль, точно вирівняний стрій та художні, чітко вивірені нюанси (Чесноков, 1961, с. 25-26). Таке визначення також цілком дотичне до хору віртуального, проте шлях досягнення ансамблю та строю у віртуальному хорі — інакший. Елементи хорового звучання у віртуальному колективі не виникають у мить виконання кожним співаком своєї партії, як це відбувається у хорі реальному, а створюються звуко-режисером у процесі роботи з уже зафіксованим звуком.

Хоровий ансамбль та хоровий стрій в умовах традиційного хорового виконавства вибудовуються хормейстером у процесі репетиційної роботи з хоровим колективом і під час концертного виконання, тобто кожен співак причетний і бере безпосередню участь у цьому процесі, а диригент-хормейстер надає практичні вказівки для досягнення ансамблевого звуку й керує живим процесом тут і зараз. У віртуальному хорі артисти беруть, певною мірою, заочну участь у досягненні ансамблевого звуку, вони відповідають за якість записаного ними виконання, яке здійснювалося сольо, без підлаштування до звучання колеги по хоровій партії, для досягнення часткового ансамблю, а також — до інших партій, щоб вибудувати вертикаль. Отже, створення якісного хорового звучання залежить більшою мірою від звуко-режисера.

Пропонуємо розглянути й інший варіант створення віртуального колективу, який матиме дещо інакший алгоритм реалізації, ніж той, що ми розглянули раніше, у статті «Віртуальний хор: окремі питання теорії і практики (до постановки проблеми)» (Сухецька, 2021). Зміни стосуються початкового запису, під який артист виконує свою партію, а саме: кожна партію хору виконує один, перший, хорист і надсилає свій запис на обробку. Після редагування такий запис надсилається іншому хористові тієї ж партії і той уже намагається

ся в процесі власного виконання ансамблювати із попереднім співаком (із записом його виконання), після чого обробляється звук другого хориста, до рідки об'єднуються в єдиний трек, який надсилається наступному співакові, і так далі, утворюючи запис цілої партії. Таким чином, можна вважати, що хористи беруть активну участь у формуванні ансамблевого звуку та часткового ансамблю в партії.

Можливий ще інший шлях: один співак з кожної партії здійснює початковий запис, спираючись, наприклад, на звучання цілої партитури на музичному інструменті чи міді, створене засобами комп'ютерної програми (наприклад: Finale), далі — звукорежисер об'єднує всі такі записи, утворюючи вірцеве виконання квартету (якщо твір чотириголосний) хористів-солістів, яке виступає опорним записом для інших хористів цього колективу. Можливі й інші варіації утворення віртуального хорового проекту. Керівник колективу обирає той чи інший шлях враховуючи й аналізуючи можливості кожного співака й колективу в цілому.

Хор — це великий вокально-виконавський колектив, який засобами власного мистецтва правдиво, художньо-повноцінно розкриває зміст і форму виконуваних творів і своєю творчою діяльністю сприяє ідейно-естетичному вихованню народу (Краснощеків, 1969, с. 81-82). Вважаємо, що таке тлумачення є цілком правдивою характеристикою й віртуального хорового колективу. Слід зауважити, що кількісний склад віртуального хору може значно перевищувати кількісний склад будь-якого реального хорового колективу і в цьому суттєва перевага першого.

Враховуючи вище наведені характеристики, які відображають сутність поняття та явища хорового колективу і є дотичними положеннями для хору віртуального, вважаємо доцільним запропонувати такий варіант дефініції поняття «віртуальний хор» — це, з одного боку, такий колектив виконавців, який існує у віртуальному просторі; артисти такого колективу, перебуваючи в різних акустичних умовах, окремо один від одного, зокрема, й у часовому контексті, виконують єдиний музичний твір, застосовуючи технічні та художньо-виразні засоби хорового виконавства, передають думки, почуття та ідейний зміст, закладений композитором (Соколов, 1967, с. 12), водночас такий хоровий колектив мусить відповідати деяким положенням, які характеризують хор реальний. Водночас учасники такого художнього колективу — віртуального хору — здатні здійснити якісний запис власного голосу, спираючись на визначені метроритмічні умови та підлаштовуючись

під загальний запис партитури у виконанні квартету хористів (наприклад: Віртуальний хор 6 Еріка Вітакера «Sing Gently»), або під загальний запис партитури з нотного редактора Final (наприклад: віртуальний проект Оксани Сухецької — «Тропар до Пресвятої Богородиці» — з «Молодіжним камерним хором» УДПУ імені Павла Тичини), або під запис власної партії, виконаної хормейстером на фортепіано на фоні звучання повної партитури (наприклад: віртуальний проект Оксани Сухецької — «Ой, в лужку, в лужку, на жовтім піску» — з «Молодіжним камерним хором» УДПУ імені Павла Тичини).

З іншого боку, віртуальний хор можна вважати й зібранням записів, тому, що відсутній, власне, творчий акт одночасного спільного виконавства, хоч би й на відстані. Натомість здійснюються записи, які об'єднуються, і тільки тоді утворюється хор. Отже, виникає потреба звернення до часового аспекту, що буде детально розглянуто у нашій наступній статті.

З огляду на вищевикладене, можемо виокремити змінне і незмінне у поняттях «хор» (в його академічному бутті) і «віртуальний хор». До незмінного віднесемо такі положення:

- організований творчий колектив співаків, основною метою виконавської діяльності якого є ідейно-художнє й естетичне виховання народу.

Змінне:

- зібрання співаків, у звучанні якого є суворо врівноважений ансамбль, точно вирівняний стрій та художні, чітко вивірені нюанси — незмінне, проте, шлях досягнення таких категорій для реального й віртуального хору різний;

- великий вокально-виконавський колектив, який засобами власного мистецтва правдиво, художньо повноцінно розкриває зміст і форму виконуваних творів і своєю творчою діяльністю сприяє ідейно-естетичному вихованню народу. Але, зазначимо, що численність віртуального хору може в разі перевищувати кількісний склад будь-якого хору реального;

- колектив, який достатньою мірою володіє технічними та художньо-виразними засобами хорового виконавства, необхідними для того, щоб передати ті думки та почуття, той ідейний зміст, який закладено композитором. Слід зазначити, що вказаний аспект у контексті віртуального хору варто обговорювати з точки зору кожної хорової одиниці окремо;

- реальність, у якій перебуває хоровий колектив у процесі творчості, емпірична чи віртуальна;

- акустичні умови, в яких перебуває кожна хорова одиниця в момент виконання, єдині — для хору реального, і різні — для віртуального;

– спосіб передачі звуку хористами: безпосередньо чи за допомогою сучасних інформаційних технологій (смартфон, портативний комп'ютер чи будь-який інший пристрій для запису, відтворення та передачі інформації);

– утворення загального хорового звучання: в момент виконання — у випадку з хором реальним чи шляхом залучення сучасних інформаційних технологій, зокрема комп'ютерної техніки, комп'ютерних програм на зразок Celemony Melodyne, Steinberg Cubase, Adobe Audition — у віртуальному хорі;

– досягнення ансамблевого звуку й інших елементів хорового звучання: у реальному хорі — силами хористів під керівництвом диригента. У віртуальному — засобами сучасних інформаційних технологій, зокрема комп'ютерної техніки, комп'ютерних програм на зразок Celemony Melodyne, Steinberg Cubase, Adobe Audition і їхніх аналогів;

– певних змін зазнає і явище партитури: для виконання своєї партії артист віртуального хору повинен мати не лише хорову партитуру, чого було би достатньо для співу в реальному хорі, а й аудіозапис (playback) цілої партитури, щоб мати змогу записати власний трек у визначеному метроритмі. Для кращого опрацювання своєї партії хормейстер додатково може надавати артистам хору записи кожної партії окремо або кожної партії, відтвореної на фоні звучання цілої партитури. Важливо звернути увагу хористів на виконання нюансів, зазначених композитором чи автором обробки. Особливу увагу слід звертати на ті категорії, які неможливо скорегувати засобами комп'ютерних програм без втрати якості та природності звучання, зокрема динамічні відтінки, тривалості й штрихи;

– момент оцінювання диригентом і слухачем не є одночасним, як за умов живого виконавства. Диригент оцінює звучання кожного хориста окремо, а вже пізніше — загальне хорове звучання. Якщо ж диригент є звукорежисером віртуального проєкту, то він оцінює звучання на багатьох етапах, сполучаючи голоси в партії, а хорові партії в цілий хор. Оцінювання цілого (як слухачами, так і хористами) відбувається під час прем'єри проєкту в мережі на YouTube каналі чи будь-яких інших платформах;

– зміни в жанрі хорового виконавства розглянемо з погляду окремих факторів, які, на нашу думку, є вирішальними, а саме: соціально-історичні обставини, фактор місця та умов виконання музичного твору, застосування ефекту імерсивності. Таким чином, з'являється особливий різновид т. зв. віртуальний жанр — музика, яка створюється

й виконується за безпосередньої участі засобів комп'ютерних технологій;

– комунікація між хористами й диригентом перенесена у простір віртуальний, так само, як і комунікація між виконавцем і слухачем. Диригент втілює свій задум, використовуючи різні програми, які забезпечують таке спілкування, а саме: різноманітні платформи для обміну повідомленнями в групах та додатки для групових дзвінків, де керівник має змогу повідомляти основні положення щодо роботи з партитурою та алгоритм здійснення запису. Слухач, відповідно, взаємодіє із виконавцями через екран, не сприймаючи артефакт наживо, а лише його трансляцію.

ВИСНОВКИ

Виходячи з вище зазначеного, очевидно, що специфіка існування віртуального та реального хорових колективів відрізняється, але такі зміни не слід вважати кардинальними, адже, практично, кожна зі змінних категорій базується на сталих поняттях, які характеризують хор традиційний.

Визначено сутність явища віртуального музикування як новітнього жанру в галузі хорової творчості синтез-формату. Вважаємо, що подальших наукових розвідок потребують поняття «диригент віртуального хору» й «артист віртуального хору / віртуальний хорист». Виявлено новітні підходи до створення хорового ансамблю та хорового строю, що вимагають наявності у хормейстера нових компетентностей, серед яких визначальними постають навички аудіоредагування та багатоканального зведення.

Наукова новизна полягає у розкритті поняття «віртуальний хор» та виявленні змінного й незмінного у діяльності реального та віртуального хорового колективу: від репетицій до концертного виконання. Висвітлення трансформацій, яких зазнає процес утворення таких важливих елементів хорового звучання, як хоровий ансамбль та хоровий стрій в умовах віртуальної реальності, та аналіз ідентифікованих змінних категорій визначають новітні підходи до підготовки хормейстера, до його майбутньої професійної діяльності. Результати даних наукових розвідок можуть обговорюватися членами проєктних груп з метою відображення актуальних положень в оновлених освітніх програмах підготовки хорових диригентів у закладах вищої освіти.

Вважаємо, що важливим є поглиблене дослідження методики роботи з віртуальним хоровим колективом, а також підготовка диригента-хормейстера та хориста до роботи в умовах віртуальної реальності.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Батовська, О. М. (2019). *Сучасне академічне хорове мистецтво а cappella як системний музично-виконавський феномен* [Дисертація доктора мистецтвознавства, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової].
- Бондар, Є. (2019). *Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості*. Астропринт.
- Головаха, Є. І. (2014). Колектив. В *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=5525
- Краснощеков, В. (1969). *Вопросы хороведения*. Музыка.
- Лук'янець, В. С. (2005). Віртуальність. В *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34727
- Пигров, К. (1964). *Руководство хором*. Музыка.
- Соколов, В. (1967). *Работа с хором*. Музыка.
- Сухецька, О. В. (2021). Віртуальний хор: окремі питання теорії і практики (до постановки проблеми). *Музичне мистецтво і культура*, 1(32), 392-402. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2021-32-1-29>
- Тарапата-Більченко, Л. Г. (2019). Онлайн-колаборації як технології музичної творчості у культурі майбутнього. *Научний взгляд в будуще*, 15(2), 122-126. <https://doi.org/10.30888/2415-7538.2019-15-02-032>
- Федченко, О. (2018, 16 липня). «Віртуальні хори» Еріка Вайтекера. *Музыка*. <http://mus.art.co.ua/virtualni-hory-erika-vajtekera/>
- Чесноков, П. Г. (1961). *Хор и управление им* (3-е изд.). Государственное музыкальное издательство.
- Шинкарук, В. І. (Ред.). (2002). Віртуальність. В *Філософський енциклопедичний словник* (с. 92-93). Абрис.
- Fancourt, D., & Steptoe, A. (2019, April 10). Present in Body or Just in Mind: Differences in Social Presence and Emotion Regulation in Live vs. Virtual Singing Experiences. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00778>
- Interkultur. (2020, May 14). *Interkultur's First Online Choir Competition*. <https://www.interkultur.com/newsroom/interkultur-news/details/news/interkulturs-first-online-choir-competition/>

REFERENCES

- Batovska, O. (2019). *Suchasne akademichne khorove mystetstvo a cappella yak systemnyi muzychno-vikonavskiy fenomen* [Contemporary academic choral art a cappella as a systemic musical-performing phenomenon] [Doctoral Dissertation, Odessa National A.V. Nezhdanova Academy of Music].

- Bondar, Ye. (2019). *Khudozhno-stylovyi syntez yak fenomen suchasnoi khorovoi tvorchosti* [Artistic and stylistic synthesis as a phenomenon of modern choral creative work]. Astroprynt.
- Chesnokov, P. (1961). *Khor i upravlenie im* [Choir and its management] (3rd ed.). Gosudarstvennoe muzykal'noe izdatel'stvo.
- Fancourt, D., & Steptoe, A. (2019, April 10). Present in Body or Just in Mind: Differences in Social Presence and Emotion Regulation in Live vs. Virtual Singing Experiences. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00778>
- Fedchenko, O. (2018, July 16). "Virtualni khory" Erika Vaitekera [Eric Whitaker's "Virtual Choirs"]. *Muzyka* [Music]. <http://mus.art.co.ua/virtualni-hory-erika-vajtekera/>
- Holovakha, Ye. I. (2014). Kolektyv [Collective]. In *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Institute of Encyclopedic Research of National Academy of Sciences of Ukraine. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=5525
- Interkultur. (2020, May 14). *Interkultur's First Online Choir Competition*. <https://www.interkultur.com/newsroom/interkultur-news/details/news/interkulturs-first-online-choir-competition/>
- Krasnoshechekov, V. (1969). *Voprosy khorovedeniya* [Choral Studies]. Muzyka.
- Lukianets, V. (2005). Virtualnist [Virtuality]. In *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Institute of Encyclopedic Research of National Academy of Sciences of Ukraine. http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34727
- Pigrov, K. (1964). *Rukovodstvo khorom* [Choir leadership]. Muzyka.
- Shynkaruk, V. (Ed.). (2002). Virtualnist [Virtuality]. In *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk* [Philosophical Encyclopedic Dictionary] (pp. 92-93). Abrys.
- Sokolov, V. (1967). *Rabota s khorom* [Work with the choir]. Muzyka.
- Sukhetska, O. (2021). Virtualnyi khor: okremi pytannia teorii i praktyky (do postanovky problemy [Virtual choir: certain issues of theory and practice (to the statement of the problem)]. *Muzychnye mystetstvo i kultura* [Music Art and Culture], 1(32), 392-402. <https://doi.org/https://doi.org/10.31723/2524-0447-2021-32-1-29>
- Tarapata-Bilchenko, L. (2019). *Onlain-kolaboratsii yak tekhnolohii muzychnoi tvorchosti u kulturi maibutnoho* [Online collaborations as technologies of musical creative work in the culture of the future]. *Nauchnyi vzglyad v budushche* [Scientific look into the Future], 15(2), 122-126. <https://doi.org/10.30888/2415-7538.2019-15-02-032>

VIRTUAL CHOIR: THE ESSENCE OF THE PHENOMENON AND CONCEPT

Oksana Sukhetska

Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University

Abstract

The purpose of the article is to explain the concept of “virtual choir” by analysing its components within a single whole. *Methods:* empirical, analytical, comprehensive musicological. This research was carried out in the process of observing and analysing all stages of creating virtual projects from the position of the leader, as well as from the point of view of the artist of virtual choirs under the guidance of various conductors (international experience). The main *results* and *conclusions* of the study determine the essence of the phenomenon of virtual music as a new genre in the field of choral creative work in the synthesis format; encourage further scientific research in this direction, in particular, the study of the concepts of “virtual choir conductor” and “virtual choir artist / virtual chorister”. The latest approaches to creating a choral ensemble and choral system are identified, which require new competencies from the choirmaster, including audio editing skills and multi-channel compilation. Also, in the context of the first type of virtual reality, the choral ensemble and choral system are considered as elements of choral sound that are artificially created by modern information technologies, in particular computer equipment. *The scientific novelty* consists in revealing the concept of “virtual choir” and identifying the variable and unchanging in the activities of the real and virtual choral group: from rehearsals to concert performance. Highlighting the transformations taking place in the process of forming important elements of choral sound, in particular the choral ensemble and choral system in virtual reality, and analysing the identified variable categories determine the latest approaches to training a choirmaster for his future professional activity. The results of the conducted scientific research can be reflected in the updated educational programmes for the training of choral conductors in higher educational institutions.

Keywords: virtual choir; virtual choir conductor; virtual choir artist; virtual reality; virtuality; choir; multi-track audio editing; multi-channel compilation

Інформація про автора

Оксана Сухецька, старший викладач, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Комарова, 27, Умань, Україна, 20301, ORCID iD: 0000-0003-2425-4745, e-mail: oksana.prokulevych@ukr.net

Information about the author

Oksana Sukhetska, Senior Lecturer, Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University, 27 Komarova St., Uman, 20301, Ukraine, ORCID iD: 0000-0003-2425-4745, e-mail: oksana.prokulevych@ukr.net

